

KONDOR VILMOS

A KORONA ÜGYNÖKE

AVAGY

PRETIUM VERITATIS

1.

– Maga csak egy stutzer, ha meg nem sértem, mit tud maga arról, ha az embernek mása sincs, csak a neve?
– csapott az asztalra védenczem olyan hangosan, hogy azonnal nyikordult a kulcs a zárban, és egy óriási harcsabajusz jelent meg, alatta pedig, feltehetően egy száz mélyéről, ekként dörrent a hang:

– Fölfordulást okozunk?

– Nem okoz – siettem a válasszal. – Legyet látott, arra csapott reá – magyaráztam, magam sem tudván, miért, mert nem tartozom én magyarázattal egy porkolábnak, még akkor sem, ha mesebéli termetéből mindketten kikerülnénk védenczemmel.

– Légyre – lebbent a bajusz. – Márcziusban.

– Kérem, a legyek természetrajzáról mit sem tudok, ellenben fölszólítom, hogy hagyjon magamra védenczemmel – folytattam, remélvén, hogy a harcsabajusz nem lép be a tömlöczbe, és pöczczint ki mindkettőnket egyetlen mozdulattal a rácsos ablakon, ugyanakkor az egyedüllét pusztán illúzió maradt, tekintvén a tömlöczben védenczemen kívül még hárman tartózkodtak, ám ezek most feltűnően vagy aludtak, vagy dohányoztak, vagy a falat bámulták, ekként biztosítván számunkra a magánlét illúzióját.

A harcsabajusz vállat vont, majd úgy bevágta az ajtót, hogy talán még az Úri utczában is hallani lehetett dörrenését.

– Ide figyeljen – fordultam védenczem felé, aki a priccs szélén ülve igyekezett sokkal nagyobbnak látszani valódi termeténél. – Ma reggel idefele jövet ismét

beszéltem az ügyésszel, aki továbbra is hajlik a vád mérséklése, esetleg elengedése irányába, amennyiben hajlandó a névváltoztatásra.

– Na tessék! – emelkedett védenczem gyerekméretű ökle csapásra, de még időben eszmélt, és az asztal lapjára fektette kezét, mely alig valamivel volt kisebb az enyémnél. – Változtasson az a kurafi nevet! – harsogta. – Az a kurvapeczér, az a szingyolafatty, az a szarházi, az a...!

A másik három börtöntöltelék halk kuncogásba és helyeslésbe kezdett.

– ELÉG! – csaptam most én az asztalra. – Elég legyen már, éppen ezért került ide. Pontosan ezért. Hányszor kell még elmagyaráznom magának, József, hogy a király személyének megsértése nem tréfa költemény?

– Úgy nézek ki, mint aki röhög? – puffant védenczem, és arcának borostája alatt szinte lángolt a bőr. – Ez az egyetlen, amit anyámtól, attól a jó asszonytól kaptam, nincs is másom ezen kívül, és ezek meg azt akarják, hogy adjak túl rajta? – siránkozott mérgesen. – Változtasson ő nevet! – rikkantotta, ki tudja, hanyadjára. Volt pár makacs ügyfelem, akikhez képest a berhidai számár kezes bárány, ám eddig mindig sikerült jobb belátásra bírnom mindegyiket.

Sóhajtottam, és elővettem egy szivart. Nem a legjobb virginiát, mert azt nem hozom magammal a börtönbe, hanem a harmincöt krajczáros szivart, és nem is egyet, hanem kettőt. Védenczem különösebb lelkesedés híján vette el a dohányrudat, és a fejét ingatta, de olyan svunggal, hogy hosszú, őszes hajának minden szála

lengedezni kezdett. Aztán a hideg kőpadlóra köpött, és ócska, valamennyire mégis meleg mellényéből állát felszegvén a szemembe nézett: – Változtasson ő nevet.

– Mármint a császár – sóhajtottam. – Erről is diskuráltunk már. Őfelsége nem fog nevet változtatni.

– Pedig ha valami baja van, akkor neki kell ezt megtennie – ellenkezett védenczem –, mert én vagyok az idősebb.

Az a bökkenő, hogy ebben az egyben igaza volt.

– Amikor azt állítják, hogy őt szidtam, akkor lehet, hogy magamat szidtam, úgy-e?

– Úgy.

– Na látja.

– Persze hogy látom, és fogom is érvelni az esküdtek előtt, de nem lesz egyszerű – fújtam ki a füstöt. – Nem mondhatom nekik, hogy... – Mély levegőt vettem, és kicsit öblösebben folytattam, midőn a törvényszéken szoktam rétorálni: „Tisztelt esküdtek, amikor védenczem azt mondta, hogy Ferencz Jóska egy lópofájú kurvalator, aki azt érdemli, hogy a ragya meg a rontás rágja szét a valogát...”

A három fegyenc most már hangosan röhögött.

– Miért nem? – érdeklődött védenczem.

– József... – néztem rá.

– Ferencz József – dugta a szivart a szájába védenczem. – Ez a becsületes nevem, és ha rendesen viselkedik, akkor szólíthat Ferencz Jóskának, de felségnek egyébiránt semmiféle körülállásokban.

– Mégiscsak ő a császár és a király.

– Mégis.

– Nem akar emiatt hosszú évekre börtönbe kerülni.
– Nem mindegy, hogy azért ülök rács mögött, mert tolvaj vagyok, vagy mert megsértettem a király személyét? – vont vállat. – Ugyanaz a börtön, ugyanaz a rács, ugyanaz a priccs, ugyanaz a koszt.

– Jóska... – Védenczem az asztalra könyökölt, mintha nem is zavarta volna a tömlöcz, melyen három másik jómadárral osztozott, mintha nem is zavarta volna a csont velejéig ható nyálkás, nyirkos hideg, melytől az orrom azonnal folyni kezdett, mintha nem zavarta volna az ablakra lecsapódó vastag pára, mely apró patakban csordult alá a fényesre kopott kőpadlóra, mintha nem zavarta volna, hogy a sarokban álló kis vaskályha réges-régen kialudt, és hacsak én nem pirítok rá az örökre, akkor begyűjtatlan marad – én azonban a türelmem végén jártam. Nehéz éjszakám volt, előtte még nehezebb napom, mióta kézhez kaptam a levelet a csomaggal. Alig hunytam le a szemem az éjjel, minden körül jártak a gondolataim, csak nem Ferencz Jóska és az ő csökönyös feje körül, legszívesebben ott-hon maradtam volna az én Bertuskámmal, vagy benn az irodámban, kávéért küldve Samut. Ehelyett itt kellett lennem ebben a nyirkos és hideg tömlöczben ezzel a számmal, ezzel a csökönyös, állhatatos, kitartó, fafejű számmal, akinek azonban részint igaza volt, de ezt nem akartam elismerni neki, mert akkor annyira elbízta magát, hogy a végén még halálra ítelteti magát.

– Áh! – legyintett védenczem a szivart szopogatván. Mindig mondtam, hogy hozok neki rágni való dohányt, de ő maradt a szivarnál. – Maga egy stutzer,

mit tud maga arról, hogy az embernek semmije sincs már, de még a nevét is el akarják venni tőle?

– Először is! – csattantam fel, mire Jóska összerezzen. – Nem vagyok stutzer, kikérem magamnak, hogy bálgúnárnak nevezzen, másodszor legyen maga megnyugodva, tudom, hogy milyen az, amikor az embertől a nevét akarják elvenni.

Jóska erre kivillantotta sárgás és hiányos fogsorát, a szivar a szájában, akár egy mesebeli szörny, tekergőzött, aztán nevetni kezdett.

– Magának meg aztán mi a baja a nevével? Nem mondom, a Gyra nem szép magyar név, nekem történetesen nem is nagyon kellene, de a magáé, csak a magáé – szörcsögött egy kicsit.

– Dehogya az enyém! – kiáltottam, mert ismét sikerült kihoznia a béketűrésemből. – Tegnap óta tudom, hogy nem ez a nevem.

A jómadarak korábbi foglalatosságaikba merültek.

– Öhh – nyögte csodálkozva Jóska. – Öhh... Hanem?

– Wargha – szaladt ki belőlem hangosabban a szükségesnél. – Wargha.

– Maga meg miről beszél?

Leszívtam a füstöt, majd lassan fújtam ki az orromon keresztül, és csak azért árultam el neki, amit még Bertuskámmal sem osztottam meg, mert olyannyira feszítette kebelemet, hogy attól tartottam, széjjelrepeszti, így jobb híján védenczemnek fedtem fel a kényszerű, kellemetlen titkot. – Tegnap csomagom érkezett levél kíséretében, melyben egy váradi ügyvéd azt közölte